

Nr 64.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till viss beredskapsorganisation inom medicinalstyrelsen under budgetåret 1939/40; given Stockholms slott den 27 oktober 1939.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Albert Forslund.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 27 oktober 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärenden SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND, HÄGGLÖF.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Forslund, anför:

Genom beslut den 10 september 1937 uppdrog Kungl. Maj:t åt medicinalstyrelsen att i samråd med chefen för försvarsstaben, generalfärtläkaren, luftskyddsinspektionen och överstyrelsen för svenska röda korset utarbeta förslag till gemensam plan för den militära och civila sjukvården i krig. Kungl. Maj:t har vidare genom skilda beslut medgivit, att medicinalstyrelsen finge för uppdragets fullgörande anlita dels viss läkare i egenskap av särskild föredragande i hithörande ärenden under tiden från och med 15

Bihang till urtima riksdagens protokoll 1939. 1 saml. Nr 64.

2274 39

november 1937 till och med den 30 juni 1940, dels under viss begränsad tid en läkarassistent och en sjuksköterska, dels ock visst antal skrivbiträden. Kostnaderna för denna personal hava hittills bestritts från anslagen till extra utgifter under fjärde och femte huvudtitlarna. Ifrågasvarande uppdrag har såtillvida fullgjorts, att på grundval av förslag i ämnet från medicinalstyrelsen utfärdats dels lagen den 22 juni 1939 (nr 310) om sjukhusvård vid krig eller krigsfara dels ock den 26 augusti och 3 september 1939 (nr 581 och 634) vissa administrativa följdförfattningar, avseende förberedande åtgärder för lagens tillämpning ävensom ledningen av sjukhusvården i krig.

Jämte nu nämnda författningsarbete har medicinalstyrelsen, till följd av ett av Kungl. Maj:t den 24 mars 1939 meddelat uppdrag, haft att i samråd med arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse verkställa utredning rörande planläggning av sjukhusens krigsberedskap och därmed sammanhängande frågor. I detta arbete, som fortskridit så långt, att en grundläggande förteckning över de civila beredskapssjukhusen fastställts av Kungl. Maj:t den 3 september 1939, har medicinalstyrelsen biträtt av, bland andra, förenämnda särskilda föredragande och en av styrelsens sekreterare, vilken för ändamålet åtnjutit tjänstledighet från sin ordinarie tjänst. Kostnaderna härför hava bestritts från fjärde och femte huvudtitlarnas anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

I skrivelse den 7 september 1939 har *medicinalstyrelsen* gjort framställning om medel för anlitande under innevarande budgetår av ytterligare personal m. m. för beredskapsarbetet inom styrelsen.

Till stöd härför har styrelsen anfört bland annat följande.

Den betydande arbetsbörda, som utredningsarbetet hela tiden och efter hand i allt högre grad medfört, hade visat, att en mera permanent byrå inom medicinalstyrelsen vore behövlig för handläggande av dels de omfattande arbetsuppgifter, som angåves i lagen om sjukhusvård vid krig eller krigsfara jämte därtill hörande följdförfattningar, dels ock de ärenden, som vore gemensamma med sjukvårdsstyrelsen, sjukvårdsinspektionen och luftskyddsinspektionen, ävensom för reglerande av de talrika krigsförberedelseärenden, vilka berörde samtliga styrelsens byråer.

Vid sidan av de löpande ärenden, som denna krigsberedskapsbyrå skulle ha att handlägga, framträdde den ytterst viktiga uppgiften att vidmakthålla och minst en gång årligen revidera sjuksköterskerullan ävensom de civila läkar-, tandläkar-, veterinär- och apotekarrullorna, de senare i samråd med sjukvårdsinspektionen. Då enbart sjuksköterskerullan omfattade närmare 9,000 kort, vore arbetet därmed ytterst tidsödande och krävde två skrivbiträden året runt. Enligt en av medicinalstyrelsen och sjukvårdsstyrelsen under hand överenskommen planläggning av det fortsatta gemensamma arbetet skulle det huvudsakliga arbetet (årliga revideringar, adressändringar, placeringar vid krigstjänstgöring) med de delar av övriga rullor, som avsåge den civila personalen, skötas av för ändamålet avdelad kvalificerad personal inom medicinalstyrelsen i nära överensstämmelse med de av Kungl. Maj:t den 3 februari 1939 givna anvisningarna rörande handläggandet av uppskovsärenden för läkare, tandläkare och apotekare.

För tillgodoseendet av nu berörda, med krigsförberedelseverksamheten i medicinalstyrelsen sammanhängande arbete krävdes enligt styrelsens mening

ytterligare arbetskrafter och medel utöver vad Kungl. Maj:t tidigare ställt till förfogande. Styrelsen yttrar härutinnan:

I främsta rummet erfordrades två läkarassistenter och en apotekare med heltidstjänstgöring. Assistenterna borde vardera avlönas med högst 800 kronor i månaden och apotekaren ersättas efter en lön av 10,000 kronor för år. Vidare kunde ifrågavarande byrå, benämnd krigsberedskapsbyrå, icke längre undvara en juridiskt-administrativt utbildad sekreterare. Med hänsyn till de mångahanda ärenden av juridiskt svårbedömd karaktär, som fölle inom byråns verksamhetsområde, måste större krav ställas på denne tjänsteman. Styrelsen ansåge därför, att denne icke borde placeras lägre än som extra tjänsteman i 24:e lönegraden. Å byrån borde vidare placeras ett extra kanslibitråde med avlönning enligt 9:e lönegraden och fyra tillfälliga skrivbiträden med en månadslön av högst 190 kronor. För andra tillfälliga biträden, avseende läkare, apotekare, tandläkare m. fl., erfordrades under budgetåret 11,500 kronor. Sammanlagda kostnaden för denna personal kunde beräknas till omkring 60,000 kronor.

Härutöver erfordrades för byråns verksamhet cirka 20,000 kronor för bestridande av resekostnader vid undersökningar ute i landet för planläggning av beredskapssjukhusen ävensom 5,000 kronor för inköp av möbler, skrivmaskiner, räknemaskin samt radioapparat för avlyssnande av epidemi-rapporter från Genève och meddelanden från krigsberedskapens ledning.

På grundval av det anförda har medicinalstyrelsen uppskattat medelsbehovet för krigsberedskapsbyrå — fränsett tidigare anlitad personal — till omkring $(60,000 + 20,000 + 5,000)$ 85,000 kronor, därvid styrelsen beräknat löne- och resekostnaderna för helt år.

Härjämte har styrelsen anmält, att krigsberedskapen medfört ökat arbete även för övriga byråer inom styrelsen och att till följd därav utgifterna för resor och expenser kunde förväntas stiga med omkring 10,000 kronor. Härjämte erfordrades omkring 5,000 kronor för mörkläggning av styrelsens lokaler samt inköp av blåa lampor för dämpning av ljusskenet å de yttre ställen, där ljus icke kunde undvaras. Därest för detta ändamål särskilt anslag icke ansåges böra anvisas, komme kostnaderna därför att belasta expensposten, som då borde få överskridas med högst samma belopp. Styrelsen har i anslutning härtill hemställt om medgivande att för nu nämnda ändamål överskrida posterna till resor och expenser med sammanlagt högst 15,000 kronor.

Slutligen har styrelsen beräknat ett belopp av 10,000 kronor för hyra av lokaler åt krigsberedskapsbyrån eller eventuellt annan byrå, som kunde komma att utflyttas ur medicinalstyrelsens ämbetshus för att bereda plats åt krigsberedskapsbyrån.

Över framställningen har *statskontoret* avgivit utlåtande den 4 oktober 1939. Statskontoret yttrar däri beträffande de föreslagna nya befattningshavarna väsentligen följande.

I vad framställningen avsåge anställande av två läkarassistenter hade statskontoret intet att erinra mot de ifrågasatta arvodesbeloppens storlek. Däremot funne statskontoret behovet av två läkarassistenter icke vara tillräckligt styrkt och ansåge sig fördenskull icke böra förorda, att mer än en sådan befattningshavare anställdes å byrån.

Beträffande den av styrelsen föreslagna befattningen såsom apotekare å byrån med ett årsarvode å 10,000 kronor ville statskontoret såsom sin mening framhålla, att ifrågavarande befattningshavare icke syntes böra erhålla högre arvode än 7,000 kronor för år eller samma årsarvode, som statskontoret i utlåtande den 19 september 1939 föreslagit för de högre avlönade assistenterna vid statens farmaceutiska laboratorium.

Statskontoret ansåge sig vidare icke kunna tillstyrka, att de föreslagna befattningshavarna såsom sekreterare och kanslibitråde å byrån komme i åtnjutande av den relativt fasta anställning, som befattning såsom extra tjänstemän innebure, utan ville för sin del föreslå, att sagda befattningshavare i likhet med övrig personal å byrån erhöles avlöning i form av arvoden å respektive 6,000 och 2,700 kronor för år.

Antalet ytterligare skrivbiträden å byrån syntes statskontoret kunna begränsas till två. Statskontoret ansåge sig icke heller kunna tillstyrka ett högre arvode än 175 kronor i månaden för vardera av dessa biträden.

Det av styrelsen begärda beloppet å 11,500 kronor till andra tillfälliga biträden å byrån torde enligt statskontorets mening utan olägenhet kunna nedsättas till förslagsvis 5,000 kronor.

Något tillägg till de sålunda föreslagna arvodena borde icke ifrågakomma. För ändamålet erforderliga medel syntes statskontoret böra äskas av pågående riksdag å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår.

I fråga om behovet av ökade medel till resor och expenser har statskontoret funnit riktigast, att dithörande utgifter beträffande såväl krigsberedskapsbyrån som övriga byråer påfördes de i styrelsens omkostnadsstat för innevarande budgetår upptagna posterna till reseersättningar och övriga expenser. Motsvarande gäller enligt statskontorets mening det äskade beloppet för mörkläggningskostnader av styrelsens lokaler. Därest senare under budgetåret skulle visa sig, att posterna ifråga behövde överskridas, erinrar statskontoret, att Kungl. Maj:t äger möjlighet att efter framställning av medicinalstyrelsen därtill lämna medgivande.

Vad slutligen angår det av styrelsen begärda beloppet å 10,000 kronor för hyra av lokaler för krigsberedskapsbyrån syntes enligt statskontorets mening hinder ej möta, att ifrågavarande hyresutgift avfördes å den i staten för statens allmänna fastighetsfond upptagna utgiftsposten till hyres- och arrendeutgifter m. m. för av fonden förhyrda lokaler och arrenderade markområden.

Härefter har *medicinalstyrelsen* i en den 23 oktober 1939 dagtecknad promemoria framhållit nödvändigheten av att extra arbetskraft anställdes å kameralbyrån för det med beredskapsverksamheten förenade kamerala arbetet, särskilt granskningen av räkningarna för upphandling av läkemedel och sjukvårdsmateriel. För ändamålet räknar styrelsen med en extra amanuens och ett extra skrivbiträde. Kostnaderna för dessa under löpande budgetår uppskattas till 6,120 kronor.

Departements-
chefen.

Det skärpta utrikespolitiska läge, som inträffade med september månads ingång, nödvändiggjorde för medicinalstyrelsen att i möjligaste mån söka påskynda förberedelsearbetet inom styrelsen för åstadkommandet av en gemensam plan för den militära och civila sjukvården i krig. I sådant syfte

har styrelsen sett sig nödsakad att med anlitande av tillgängliga medel anställa ytterligare arbetskrafter utöver vad Kungl. Maj:t genom särskilda beslut medgivit. Sålunda hava två läkarassistenter samt ett flertal sjuksköterskor och skrivbiträden varit sysselsatta med revidering av sjuksköterskerullorna och placeringen av sjuksköterskorna vid mobilisering, medan för motsvarande arbete i avseende å tandläkare, veterinärer och apotekare påkallats biträde av på dessa områden sakkunniga personer jämte erforderliga skrivbiträden. Arbetet härmed, som även innefattar besvarande av åtskilliga remisser i ärenden angående uppskov med beredskapstjänst, beräknas taga ännu någon tid i anspråk. Rullorna för de civila läkarna hava däremot tidigare färdigställts. Vidare har särskild arbetskraft måst anlitas för registrering och preliminär bearbetning av inkommande detaljplaner rörande de civila beredskapssjukhusens organisation och utrustning. Jämsides härmed pågår inom styrelsen den definitiva prövningen av dessa planer.

Även en annan grupp av ärenden påkallar i detta sammanhang uppmärksamhet, nämligen ärendena angående rikets försörjning med läkemedel och sjukvårdsmateriel. Med hänsyn till hithörande frågors art och omfattning har Kungl. Maj:t den 6 oktober 1939 bemyndigat medicinalstyrelsen att tillkalla högst fem sakkunniga för att biträda styrelsen vid utredningar i dylika spörsmål samt vid handläggning av i samband därmed stående ärenden rörande import, fabrikation, förvaring, förbrukning och prisreglering av läkemedel och sjukvårdsmateriel ävensom med avgivande av yttrande över exportlicenser rörande nämnda slag av varor. Styrelsen äger därjämte att — efter anmälan i varje särskilt fall hos chefen för socialdepartementet — anlita biträde av experter, i den mån ifrågavarande ärendens beredning och handläggning så påfordra, ävensom att förordna om sekreterarbiträde åt de sakkunniga. Då de sakkunniga allenast äga rådgivande befogenhet, kommer deras verksamhet att betyda en viss merbelastning, främst för den avsedda beredskapsavdelningen samt kameralbyrån. De sakkunnigas arbete beräknas fortgå i forcerat tempo intill slutet av innevarande kalenderår, varefter en mera normal arbetstakt avses inträda.

Härjämte har medicinalstyrelsen den 24 februari 1939 erhållit i uppdrag, att i samråd med vissa andra myndigheter verkställa utredning och inkomma med förslag angående organiserandet av utbildningen av läkare, tandläkare, veterinärer och apotekare vid mobilisering och under krig, vilket uppdrag ännu icke slutförts.

Vad nu sagts och medicinalstyrelsen i övrigt anfört synes mig motivera, att en särskild avdelning för beredskapsärenden upprättas inom medicinalstyrelsen. Avdelningen torde formellt böra sortera under chefen för lasaretsbyrån med den tidigare omförmälde särskilde föredraganden såsom närmast ansvarig för arbetet å avdelningen. Vidare lär man hava att räkna med att behov tillsvidare under budgetåret kommer att föreligga av två läkarassistenter och en apotekarassistent på heltid i enlighet med vad medicinalstyrelsen hemställt. Om för den särskilde föredraganden beräknas samma arvode som hittills eller 18 kronor för dag samt för envar av de tre heltids-

assistenterna ett arvode av 800 kronor i månaden, vilket förefaller rimligt, skulle kostnaderna för denna personal, räknat från och med september månads ingång, uppgå till $10 \times (540 + 800 + 800 + 800) = 29,400$ kronor.

I fråga om de av styrelsen föreslagna extra befattningshavarna som sekreterare och kanslibiträde delar jag statskontorets uppfattning, att även åt dessa befattningar bör givas karaktären av arvodestjänster. Arvodenas storlek synes lämpligen kunna bestämmas till 600 kronor per månad för den förre och 250 kronor per månad för den senare. Kostnaden för dessa befattningshavare under tio månader skulle då uppgå till 8,500 kronor.

I övrigt torde man för beredskapsavdelningen böra räkna med fyra skrivbiträden till innevarande kalenderårs slut samt därefter med minst två. Bestämmas ersättningen åt dem till högst 190 kronor per månad, skulle kostnaden för dessa utgöra omkring 5,400 kronor. För tillfälligt biträde av läkare, tandläkare, veterinärer och apotekare m. fl. torde härutöver böra avses det av medicinalstyrelsen äskade beloppet eller 11,500 kronor.

Sammanlagda avlöningskostnaden för beredskapsavdelningen skulle vid bifall härtill belöpa sig till $(29,400 + 8,500 + 5,400 + 11,500)$ 54,800 kronor för tio månader av innevarande budgetår. Med hänsyn till att den särskilda föredraganden, sekreteraren och ett skrivbiträde tills vidare, till dess annorlunda förordnas, uppbära arvoden från andra anslag torde emellertid sistnämnda belopp kunna reduceras med omkring 5,000 till 50,000 kronor.

Ifrågavarande kostnader torde böra bestridas från ett särskilt anslag av förslagsanslags natur, benämnt Medicinalstyrelsen: Beredskapsorganisation.

Från detta anslag synas även böra gäldas utgifterna för arvoden och mistade avlöningsförmåner åt de sakkunniga, experter och sekreterare, som medicinalstyrelsen jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 6 oktober 1939 bemyndigats tillkalla för biträde vid handläggning av ärenden angående rikets försörjning med läkemedel och sjukvårdsmateriel, enär dessa frågor höra intimt samman med krigsberedskapen. Enahanda gäller kostnaden för den av styrelsen begärda förstärkningen av kameralbyråns arbetskrafter. Nu berörda kostnader torde med ledning av uppgifter från medicinalstyrelsen kunna beräknas till sammanlagt omkring 35,000 kronor för innevarande budgetår. Däremot lärer anledning icke föreligga att till ifrågavarande anslag överföra motsvarande utgifter för de inom styrelsen tillkallade sakkunniga för planläggning av beredskapssjukhusen, då dessas uppdrag kan anses i det närmaste slutfört.

I likhet med statskontoret finner jag det vidare vara mest praktiskt, att de av medicinalstyrelsen beräknade, med krigsberedskapen sammanhängande utgifterna för resor och expenser, inklusive mörkläggning av styrelsens lokaler, påföras vederbörande poster i styrelsens omkostnadsstat såväl vad angår beredskapsavdelningen som byråerna i övrigt. Detsamma bör enligt min mening även gälla motsvarande utgifter för de sakkunniga rörande rikets försörjning med läkemedel och sjukvårdsmateriel, helst som de på desamma belöpande expenserna svårigen kunna särskiljas från medicinalstyrelsens utgifter för samma ändamål. Till frågan om överskridandet av

ifrågavarande poster torde ställning böra tagas först senare under budgetåret, efter därom av medicinalstyrelsen gjord särskild framställning.

Vad slutligen angår utgifterna för hyra av lokaler åt beredskapsavdelningen eller annan byrå, som kan komma att förflyttas för att bereda plats åt beredskapsavdelningen, lära dessa i enlighet med vad statskontoret anfört böra bestridas från statens allmänna fastighetsfond.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat skulle anslaget till medicinalstyrelsens beredskapsorganisation för innevarande budgetår uppföras med (50,000 + 35,000) 85,000 kronor. Närmare bestämmelser angående anslagets användning torde få meddelas av Kungl. Maj:t, därvid jag förutsätter, att anslaget icke må av medicinalstyrelsen överskridas utan särskilt medgivande av Kungl. Maj:t.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Medicinalstyrelsen: Beredskapsorganisation* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 85,000.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Stig Wernstedt.
